

[H. C. Hansen]

partiets anklage imod regeringen, imod ministeren for at benytte udnævnelser til såkaldte samfundsrepræsentanter i bankerne er begrundet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om ændrede principper for tildeling af egnsudviklingsstøtte [af Bolvig [RV] m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 51. Fremsat 25/1 78).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Erling Jensen):

Uden at blive misforstået i min holdning til det lovforslag, vi tidligere har behandlet, skal jeg sige, at jeg anerkender og respekterer baggrunden for det forslag til ændrede principper for tildeling af egnsudviklingsstøtte, der her er fremsat, men at jeg desværre ikke mener, at det vil være rigtigt at sige ja til dem.

Det fremgår af bemærkningerne til forslaget, at sigtet er, at egnsudviklingsbistanden i højere grad skal søge at skabe erhvervsmuligheder i de små kommuner og i de mindre bysamfund. Lad mig først henvise til, at egnsudviklingsloven i § 5, stk. 2, fastslår, at egnsudviklingsrådet ved afgørelse af, om bistand kan ydes, skal tage hensyn til, om den beliggenhed, der vælges for en virksomhed, er hensigtsmæssig for denne, og om stedet eventuelt på længere sigt er egnet for en videregående erhvervsmæssig udvikling. Af

forarbejderne til loven fremgår, at finansieringsbistanden som hovedregel skal begrænses til investeringer af en betragtelig størrelse. Til mindre produkter kan der til gengæld i givet fald ydes lån i henhold til lov om lån til håndværk og mindre industri. Folketinget har for få måneder siden forbedret og udvidet støttemulighederne under denne sidste lov, som netop tager sigte på virksomheder, der er specielt egnede for de mindre bysamfund, som let kan blive for stærkt domineret og for stærkt afhængig af en enkelt større virksomhed.

Egnsudviklingsrådet har hidtil i næsten alle tilfælde kunnet acceptere de af de ansøgende virksomheder selv valgte lokaliteter som egnede placeringer. Når de støttede virksomheder, således som tilfældet har været, i langt de fleste tilfælde er placeret i egnsudviklingsområdernes større og mellemstore bysamfund, skyldes det derfor ikke påvirkning fra egnsudviklingsmyndighedernes side, men er et resultat af virksomhedernes egen afvejelse af fordele og ulemper ved de forskellige lokaliseringsmuligheder. At lokaliseringsovervejelserne kun forholdsvis sjældent har ført til etableringer i de helt små bysamfund, må utvivlsomt skyldes, at virksomhederne har anset de noget større byer med deres mere varierede arbejdsmarked, mere differentierede erhvervsliv og udbud af forskellige faciliteter for bedre egnede som hjemsted for deres erhvervsmæssige udfoldelse.

Egnsudviklingsrådet anser denne tendens for gunstig, idet den antages at styrke den erhvervsmæssige og samfundsmæssige udvikling i egnsudviklingsområderne som helhed – mere end tilfældet ville være, hvis den statslige finansieringsbistand i højere grad blev anvendt til at flytte erhvervsvirksomheder af den type, egnsudviklingsloven støtter, ud i de helt små byer. Hertil kommer, at en vis koncentration i erhvervsudviklingen synes at harmonere med lands- og regionplanmæssige synspunkter; der henvises her bl. a. til de i miljøministerens seneste landsplanredegørelse omtalte tanker om egnscentre.

Det skal dog understreges, at de foran skitserede udviklingslinjer og retningslinjer ikke har været til hinder for, at der er blevet ydet egnsudviklingsbistand i mindre bysamfund, når rimeligt begrundede ønsker herom er fremkommet. Alene fra egnsudviklingsrå-

[Justitsministeren]

dets seneste årsberetning kan eksempelvis nævnes Ålbæk, Frøstrup, Fjerritslev, Bording, Vildbjerg, Tranebjerg og Sdr. Saltum.

I den foran nævnte landsplanredegørelse hedder det bl. a.: »Egnsudviklingsstøtten har i snart 20 år spillet en betydelig rolle i bestræbelserne på at fremme en ligelig udvikling i landet. Der vil i fremtiden ske en samordning af egnsudviklingsstøtten med regionplanlægningen i egnsudviklingsområderne, som vil betyde en væsentlig styrkelse af dens virkning. Det vil herved blive muligt at give støtten i netop de områder, som ifølge regionplanerne skal have erhvervstilvækst. Det vil desuden medvirke til at fremme gennemførelsen af regionplaner.«

Egnsudviklingsrådet er indstillet på, når der – formentlig i 1980 eller 1981 – foreligger godkendte regionplaner, da at tage spørgsmålet om afgrænsningen af egnsudviklingsområderne, der blev revideret pr. 1. januar dette år, op til fornyet overvejelse, bl. a. for at sikre, at den forudsete samordning med lands- og regionplanlægningen kan realiseres. På denne baggrund vil jeg ikke finde det rigtigt på nuværende tidspunkt at foretage ændringer af den geografiske afgrænsning af egnsudviklingsområderne.

Når forslaget derpå går ind for en graduering af støttesatserne, må jeg erindre om, at en graduering jo allerede er gennemført ved opdelingen af egnsudviklingsområderne i generelle og specielle udviklingsområder, hvor støttemulighederne er forskellige. Jeg tror ikke, at yderligere opdelinger af et trods alt så begrænset landområde som vort ville være sagligt velbegrundet. Hertil kommer, at det må forekomme betænkeligt at nedsætte niveauet for støtte til projekter i de større bysamfund, og dette ville være en forudsætning for en sådan yderligere graduering, idet de inden for EF gældende maksimumsgrænser for den støtte, der kan ydes her i landet, 20 og 25 pct. nettoværdi efter skat, er til hinder for, at de eksisterende støttesatser kan forhøjes.

Endvidere må det for god ordens skyld påpeges, at en del af de indikatorer, forslagsstillerne tænker sig anvendt som afgrænsningsgrundlag, ikke kan tilvejebringes, simpelt hen fordi der ikke i dag foreligger nødvendige statistiske oplysninger om små bysamfund.

Ved administrationen af egnsudviklingslovens finansielle bistandsmuligheder har egnsudviklingsrådet i øvrigt til stadighed været opmærksom på forholdene i de egne, hvor de forelagte projekter agtes gennemført, således at man ved udmålingen af finansieringsbistandens størrelse og ved vurderingen af den risiko, der ved finansieringsbistandens ydelse påføres statskassen, anlægger en mere liberal holdning over for projekter fra egne, der har et særligt påtrængende behov for udvikling af erhvervslivet, end over for projekter fra andre egnsudviklingsområder.

Man kan vel næppe afvise muligheden af, at man gennem en særlig kraftig støtte kunne tilgodese de samfund, der er under omdannelse til gammelmandssamfund eller hyggelige Tornerosebyer, som det så poetisk hedder i bemærkningerne.

Såfremt det fortsat skal være hovedformålet med anvendelse af egnsudviklingsmidlerne at medvirke til opbygning af effektive og levedygtige erhvervsvirksomheder, bør man dog nok være lidt forsigtig med at fremkalde en lokalisering af virksomheder, der ikke harmonerer med erhvervslivet i øvrigt.

Til det foran anførte skal føjes, at de problemer, der knytter sig til landsbysamfundenes fremtid, ikke synes at gøre sig gældende specielt i egnsudviklingsområder, men snarere er et landsomfattende anliggende. Miljøministeren har netop nedsat en kommission, der skal undersøge landsbysamfundenes problemer. En ændring af egnsudviklingsloven eller dennes administration i den i beslutningsforslaget angivne retning må også af den grund anses for betænkelig.

I beslutningsforslagets punkt 2 vedrørende opførelse af erhvervsejendomme, altså de såkaldte industrihuse, ser jeg ikke umiddelbart problemerne. Der er således intet til hinder for, at personer eller selskaber, der opretter nye virksomheder eller påbegynder nye produktioner, kan leje eller købe erhvervsbygninger opført i henhold til egnsudviklingslovens § 9, når grundlaget for de pågældende virksomheder i øvrigt er acceptabelt. Af de fra 1. april 1976 til 31. december 1977 bevilgede 27 industrihuse er således 9 lejet eller købt af nyetablerede virksomheder.

Westh (S):

[Westh]

Af bemærkningerne til beslutningsforslaget fremgår det, at det radikale venstre finder, at egnsudviklingsloven har virket efter sin hensigt og gjort det skæve Danmark mindre skævt, hvilket vi i den socialdemokratiske gruppe er enige med forslagsstillerne i. Forslagsstillerne mener imidlertid, at loven i for høj grad tilgodeser de lidt større byer, hvortil henregnes, så vidt jeg kan forstå, også byer på et par tusinde indbyggere.

Da de ansøgende firmaer i næsten alle tilfælde har ønsket en placering i disse byer, er det naturligt, at dette er imødekommet af egnsudviklingsrådet. Egsudviklingsrådet har endvidere imødekommet ansøgninger også fra mindre lokaliteter. Vi er derfor i min gruppe ikke sikker på, at det radikale venstre har ret i, at der er de helt store problemer på dette område, men vi vil naturligvis gerne være med til at drøfte spørgsmålet i udvalget.

Jeg vil dog om den foreslåede fremgangsmåde med mange forskellige støttesatser på grundlag af mange forskellige indikatorer sige, at fremgangsmåden virker noget uoverskuelig og nok vil være meget u håndterlig og besværlig i det praktiske arbejde.

Med hensyn til beslutningsforslagets punkt 2 vil jeg blot sige, at kommuner kan opføre erhvervsjendomme, så vi kan ikke her umiddelbart se problemerne. Men vi vil naturligvis også gerne drøfte eventuelle problemer, hvis det radikale venstre kan påpege sådanne, f. eks. gennem eksempler.

Ernst Schmidt (FP):

Da mit partis ordfører ikke kan være til stede på grund af udvalgsarbejde, skal jeg redgøre for fremskridtspartiets syn på beslutningsforslaget, der ligger her, fremsat af de radikale.

I bemærkningerne til dette beslutningsforslag skriver forslagsstillerne, at egnsudviklingsloven har været årsag til, at det skæve Danmark er blevet lidt mindre skævt. Da loven blev vedtaget i 1958, var størstedelen af den danske industri koncentreret om storbyerne, især Københavnsområdet. I 1958 havde København 48 pct. af den samlede industribeskæftigelse. I dag er den nede på 15 pct. Vest for Storebælt er nu placeret 55 pct. af industrien. Så kan man jo spørge sig selv, hvori skævheden nu består.

Selv om vi ikke havde haft egnsudviklingsloven, især i de sidste 10 år, tror jeg, at denne udvikling alligevel ville have fundet sted. Den tyrkeretro, der tidligere var fremherskende, at industrien hørte hjemme i storbyerne, er blevet sat kraftigt til vægs i det sidste årti.

Vi mener imidlertid, at indførelse af ændrede regler for tildeling af egnsudviklingsstøtte er passé. Det er ikke egnsudviklingsstøtte som sådan, der er brug for. Der er brug for helt andre ting for at få erhvervslivet til at fungere, nemlig at vi afhjælper de helt urimelige forhold, som erhvervslivet lever under på mange måder. Jeg må i den forbindelse sige, at det er med stor glæde, man modtager de forskellige beslutningsforslag, der nu fremkommer, og også ministerens udtalelser om erhvervslivet, samt at der nu er nedsat en landsbykommission. Jeg tror, det er den vej, vi skal gå, i stedet for at tro, at vi kan ordne noget ved egnsudvikling.

Ingen må nemlig tro, at der bliver flere arbejdspladser ved at ændre på de regler, vi har nu. Man opnår højst at flytte arbejdsløsheden fra ét område til et andet, og man opnår også en vis form for konkurrenceforvriddning ved at give enkelte virksomheder, som flytter til en bestemt egn, tilskud, således at de kan påføre andre virksomheder inden for samme branche unødigt konkurrence. Vi har flere eksempler herpå, som jeg ikke skal komme ind på her.

Det, der betyder noget, er som sagt ikke, at en virksomhed har fået støtte til at flytte fra et industricenter til industrifattige egne. Ofte er dette sket i et forgæves forsøg på at overleve. Det, der betyder noget, er, at der i de sidste 15-20 år er opstået skønmæssigt 1.000 helt nye virksomheder rundt om i landet uden statslig fødselshjælp. Disse virksomheder er på grund af konjunkturerne kommet ud i vanskeligheder, og det har været vanskeligt at starte nye virksomheder, bl. a. på grund af vores land- og byzonenlov. Den slags ting mener vi i fremskridtspartiet at det må være rimeligt at se mere på, hvorfor vi også har stillet forslag i den anledning.

Undersøgelser har også vist, at provinsen har haft den procentvis største vækst i industribeskæftigelse, navnlig i de senere år. Et andet interessant resultat er, at det også er industrien, der bedst har kunnet fastholde beskæftigelsen i 1970ernes økonomiske krise.

[Ernst Schmidt]

Fremskridtspartiet er derfor ikke særlig velvillig indstillet over for forslaget i den udformning, det har her, men intentionerne forstår vi i og for sig godt: at erhvervslivet skal tilgodeses på mange måder, så det kan få rimelige konkurrenceforhold. Fremskridtspartiet kan ikke medvirke til at gennemføre lovforslaget, som det foreligger i sin nuværende form, men da vi er interesseret i at gavne erhvervslivet på alle måder, vil vi selvfølgelig være med til et sagligt udvalgsarbejde.

Jeppé Kristensen (V):

Egnsudviklingsloven har snart 20 års jubilæum, og den har haft som formål at udligne økonomiske og sociale forskelle, ved at der kunne gives tilskud, lån eller garantier til erhvervsudvikling i bestemte egne i landet. Vi mener, at den gældende lov har været af værdi for samfundet Danmark. Der er skabt nye arbejdspladser, der er flyttet mennesker væk fra tæt befolkede områder til tyndt befolkede områder. Vi vil ikke afvise, at en diskussion af de geografiske grænser i dag kan være rimelig og rigtig.

Det radikale venstre har foreslået et par mindre ændringer i den gældende lov og bygger det på, at man vil have den nuværende situation mere ind i overvejelserne, herunder arbejdsløshed, afvandring, indkomstforskelle osv. Vi vil ikke afvise – jeg vil tværtimod sige, at vi vil godt støtte – at man skal undersøge de spørgsmål og se, om de kan passes ind i den gældende lov, sådan at vi er med til at afhjælpe nogle af de skævheder i samfundet, som de forhold har givet.

Vi er altså indstillet på at ville støtte det første afsnit i forslaget.

Andet afsnit om opførelsen af industrihuse kan vi – som også justitsministeren har understreget – ikke se berettigelsen i. Vi mener, at der er muligheder her i dag, og det blev der også nævnt eksempler på. Men hvis man i et kommende udvalgsarbejde kan pege på eksempler, hvor man har hindret en fornuftig opbygning af nye virksomheder, så vil vi selvfølgelig tage det med ind i overvejelserne.

Jeg vil gerne understrege, at der er ikke flere penge at fordele, og derfor er det en vanskelig opgave at gå ind i. Det er muligt, der kunne ske en omflytning af visse beløb,

som kunne tilgodeses nogle områder, som har specielle problemer, men det tror jeg også man i egnsudviklingsrådet er indstillet på og velvilligt indstillet over for. Vi vil gerne fra venstres side være med til en velvillig behandling af forslaget i udvalget.

John Winther (KF):

Det konservative folkeparti vil ikke anfægte de intentioner, der ligger bag det foreliggende forslag. Vi finder, at det vil være rimeligt at få en drøftelse i erhvervsudvalget af alle de mange problemer, der ligger med hensyn til at få erhvervslivet rundt omkring, også i de mere tyndt befolkede områder, til at fungere bedre. Vi må nok tilstå, at vi har en lille smule svært ved helt at overskue konsekvenserne af punkt 1. Det kunne tyde på, at man ligesom vil indføre nogle specielle sociale kriterier med hensyn til fordelingen. Vi vil godt have lov til at kigge lidt nærmere på det. Vi er lidt i tvivl med hensyn til lovmedholdeligheden af mange af disse ting.

For så vidt angår punkt 2 er det allerede nævnt, at muligheden for at opføre disse industrihuse allerede ligger i den gældende lovgivning.

Vi skal vel også passe på – dette være sagt så forsigtigt som muligt – at hele dette spørgsmål ikke begynder at udarte til en konkurrence kommunerne imellem, en konkurrence på kommunekasserne om at yde størst mulig støtte til lige præcis den slags formål.

Der var nogle andre ting, jeg også gerne ville være med til at se på i det udvalgsarbejde, der nu kommer til at foregå. Det kan være, vi kan løse op for mange af problemerne ved at få en liberalisering af land- og byzonenloven, som jo i mangfoldige tilfælde stiller sig hindrende i vejen for en fornuftig udvikling af erhvervslivets forhold. Vi skal vel også se nærmere på den kendsgerning, at mange små virksomheder, som gældende regler og bestemmelser nu er udformet, har meget svært ved at opfylde de betingelser, der stilles for at få erhvervsstøtte, hvilket bliver endnu mere paradoksalt, når vi samtidig må konstatere, at den mulighed for at give lån til mindre virksomheder, der er for øjeblikket, ikke bliver brugt, netop fordi man har lavet administrationen lidt snørklet. Alle disse mange ting vil vi gerne være med til at se på

[John Winther]

i udvalget, og vi kan tilsige en positiv udvalgsbehandling.

Melchior (CD):

Jeg synes, det er svært stof, dette her, og jeg besidder ikke tilstrækkelig ekspertise. Min gruppe mangler det også, og de ekspertudtalelser, vi foreløbig har fået frem, har kun tjent til at forvirre os yderligere.

Jeg har med interesse lyttet til ministerens ret lærde tale her i dag. Det er godt gjort, at en justitsminister ved så meget om disse forhold. Vi ved altså for lidt til at kunne give tilsagn om hverken det ene eller det andet i dag, men det skal være klart sagt, at CD finder intentionerne gode, både når vi læser forslaget tekst og bemærkningerne. Jeg har også personlig en betydelig tillid til, at forslagsstillernes ordfører er på hjemmebane med hensyn til disse ting. Derfor vil vi altså se med meget åbent sind på det.

Jeg bliver helt forskrækket, når jeg nu fra den sidste ordfører hører, at vi også skal have inddraget by- og landzonenloven. Så udvides det studiekredsarbejde, vi skal i gang med, yderligere. Men jeg er da sikker på, at vi gennem spørgsmål og diskussion i udvalget vil kunne finde frem til det, der er fornuftigt. Vi vil altså tilsige forslagsstillerne et meget velvilligt samarbejde, forhåbentlig i sammenhæng med en lang række andre partier, således at fejl måtte kunne gøres gode.

Det er også CDs indtryk, at selve lovgivningen i sin helhed om disse spørgsmål har været en fordel for landet i de år, den har fungeret. Derfor er vi altså vældig redbonede, når vi møder op.

Ole Olsen (SF):

Socialistisk folkeparti er velvilligt indstillet over for forslaget. Vi synes, der ligger et prisværdigt initiativ i det. Om det nøjagtig skal være disse bestemte ting, der er nævnt i forslaget til folketingsbeslutning, som skal gennemføres, det kan jeg måske have min tvivl om – det havde justitsministeren også – men jeg synes ikke, det er noget hårdt oplæg fra det radikale venstre side. Der står jo »f.eks.«, og det viser selvfølgelig, det går jeg ud fra at man er fuldt ud villig til at diskutere i udvalget, hvilke indikatorer det er, man skal trække ind. Det mener jeg ikke kan være et så forfærdelig stort problem.

Jeg forstår ikke helt justitsministerens og den socialdemokratiske ordførers noget negative indstilling til forslaget. Jeg troede, det var almindelig accepteret, at vi faktisk trængte til en generel revision af loven om egnsudvikling, at det kun var tidspunktet for revisionen, vi i og for sig kunne diskutere. Jeg ved ikke, om jeg skal lære det modsatte i dag, det håber jeg ikke.

Selve loven om egnsudviklingsstøtte blev vedtaget på et tidspunkt, da det væsentligste arbejdsløshedsproblem her i landet var, at vi havde nogle arbejdsløshedsøer rundt omkring, altså en form for strukturarbejdsløshed. Situationen er selvfølgelig en helt anden i dag. Vi har for det første almindelig, generel arbejdsløshed, der er konjunkturpræget, og det gør regeringen efter vort partis skøn ikke noget særligt ved. Vi håber stadig væk på, at vi kan formå regeringen til at føre en mere fornuftig økonomisk politik, som kan hjælpe på arbejdsløsheden.

Men ved siden af det er der også sket det, at vi har fået en strukturarbejdsløshed på en anden måde end ved arbejdsløshedsøer. Vi har i langt højere grad end tidligere fået strukturarbejdsløshed ved, at fag er i tilbagegang, f.eks. de grafiske fag på grund af introducering af ny teknik, og vi kan forvente, at det sker i en række andre brancher også. Det kan være lige så besværligt at overflytte folk fra én branche til en anden, som det kan være at flytte folk rent geografisk. De menneskelige omkostninger ved en flytning fra fag til fag kan være lige så store som de menneskelige omkostninger ved at flytte geografisk.

Det forekommer os, at der på baggrund af det, jeg har forsøgt at ridse op her, og også på baggrund af forslaget fra det radikale venstre kan være lagt et grundlag for, at vi måske forsøgte at forcere til en vis grad en revision af egnsudviklingsstøtten. Jeg er ikke i tvivl om, at det ikke skal ske over hals og hoved, men at der nok skal et meget grundigt udvalgsarbejde til eller måske direkte et kommissionsarbejde, hvor vi forsøger i lys af den nuværende situation, som er ganske forskellig fra situationen, da egnsudviklingsstøtten blev lavet, at komme frem til, hvilken lov vi egentlig talt skal have for at bekæmpe strukturarbejdsløshed, for det er vel trods alt det, der er hovedsigtet med loven om egnsudviklingsstøtte.

[Fuglsang]

Fuglsang (DKP):

Som næsten alle andre partier er kommunisterne positive over for, at der skal ydes egnsudviklingsstøtte, fordi vi finder det rigtigt og nødvendigt at sikre en harmonisk udvikling af alle områder af vores land og udnyttelse af alle naturlige muligheder.

Jeg vil også erkende, at der er nået visse resultater, men i den almindelige glæde bør vi dog ikke glemme, at vi også har eksempler på negative virkninger. Vi har eksempler på virksomheder, der er oprettet med egnsudviklingsstøtte ene og alene ud fra at finde et sted med billig arbejdskraft, og når man ikke finder den mere, så forsvinder virksomheden i mange tilfælde også.

Men som sagt: vi mener, der skal egnsudvikling til. Vi er også indforstået med, at der skal ske ændringer af principperne af den ene eller den anden art. Men jeg ved ikke rigtig, om der ikke vil være praktiske vanskeligheder med at gennemføre disse noget indviklede kriterier.

Vi må ikke glemme, at spørgsmålet om egnsudvikling afhænger af mere end det, der kan ydes som støtte efter egnsudviklingsloven. Netop i denne tid oplever vi talrige eksempler på, at områder mere eller mindre nødtvungent erkender, at det, som kan bygges op med denne form for egnsudviklingsstøtte, faktisk brydes ned, fordi man centralt fra ødelægger transportforbindelser, f. eks. nedlægger en lokal jernbane.

Vi mener, at for at undgå fejltagelser er en af de ting, der bør til, mere åbenhed og mindre hemmelighedskræmmeri angående støtten til egnsudvikling, og for at opnå en mere demokratisk styring, mener jeg, man i meget høj grad bør inddrage lokale organisationer. Jeg mener, at hvis man havde lyttet mere til fagforeningerne og deres erfaringer, så ville en hel del af de fejltagelser, der er begået, kunne været undgået.

Men som sagt, vi er villige til at se ret positivt på dette forslag i udvalget.

Arne Bjerregaard (KrF):

Da vores ordfører ikke kan være til stede, skal jeg knytte et par bemærkninger til forslaget her.

Allerførst vil jeg da erkende, at vi har en vis mangel på statistisk materiale, og at denne mangel muligvis kan stille sig hindrende i

vejen for forslaget gennemførelse, men på den anden side mener jeg, at hvad vi måtte mangle på dette område, må vel kunne fremskaffes i fremtiden.

Hr. Bolvig er ordfører for forslagsstillerne og vel også den, der har fremsat forslaget, og jeg føler, at hr. Bolvig besidder en vis ekspertise på dette område. Dette vil jeg da tage med i mine overvejelser.

Når jeg ser på forslagsstillerens arbejde i en bestemt by, må jeg erkende, at det er lykkedes at fremtrylle virksomheder eller ja at få virksomheder til at flytte til denne by og skabe et kraftcenter. På den anden side må jeg sige, at det vist er gået ud over os andre i udkantsområderne, som ikke omfattes af dette kraftcenter. Derfor er jeg helt enig med forslagsstillerne med hensyn til disse områder, som ikke bliver tilgodeset på nuværende tidspunkt. Det vil være rimeligt, at man prøver at kigge på egnsudviklingsloven for at se, om det ikke er muligt at få en bedre udvikling i disse områder.

For mit eget områdes vedkommende må jeg sige, at det har ikke været muligt at få del i disse udviklingspenge. I stedet for har man bare fjernet jernbanen og søger at fjerne nye jernbaner, så vores trafikale forhold bliver så slette, at det næsten ikke vil være muligt at få del i egnsudviklingsstøtten. Som det er sagt fra kommunisterne, giver man med den ene hånd, men tager det sådan set igen med den anden. I hvert fald ødelægger man mulighederne for at udnytte det, man fik – eller kan få – med den ene hånd.

Vi må sige om dette forslag, som er fremsat af de radikale, at vi er særdeles positive over for forslaget. Vi erkender, at der kan være mange problemer; jeg må i al fald på nuværende tidspunkt indrømme over for mig selv, at jeg finder, der må være mange problemer i dette, men problemerne er jo til, for at vi skal søge at løse dem på bedst mulig måde. Derfor vil vi gerne være med til et positivt udvalgsarbejde om dette forslag.

Bolvig (RV):

Som andre har været inde på, fik vi egnsudviklingsloven 1958, og der er ikke tvivl om, at den lov har kunnet fremvise virkelig gode resultater. Danmark er lidt mindre skævt i dag, end vi var for nogle år siden. Problemet har været, at vel har vi gjort Dan-

[Bolvig]

mark lidt mindre skævt, men samtidig har vi trukket mange af egnsudviklingsregionerne skæve. Egnsudviklingsområderne, de såkaldt underudviklede dele af Danmark, er jo groft taget Nordjylland, dele af Vestjylland, dele af Sønderjylland, Lolland-Falster, Bornholm og andre øer. Vi har med andre ord forvredet de enkelte regioner i vores bestræbelser for at få goderne lidt bedre fordelt i hele landet. Jo bedre det er gået for de enkelte centre, jo vanskeligere er det blevet for de mindre byer. Når man taler om de mindre byer, så er det ikke kun landsbyerne, der er tale om, men det er også adskillige ret store stationsbyer.

Baggrunden for forslaget fra det radikale venstre er, at der samtidig er sket en voldsom – både offentlig og privat – centralisering. Eksemplerne er mange. Skæbnen har været hård ved f. eks. en så dejlig by som købstaden Sæby ved Kattegat, hvor man i centraliseringens hellige navn har nedlagt den ene offentlige institution efter den anden. Banegård, toldkammer, politistation, dommerkontor, bilprøvningsanstalt. Det går ud over sådan en by. En by som Sæby har mistet over 200 offentlige arbejdspladser. Med den indirekte beskæftigelseseffekt vil det sige, at sådan en lille by har mistet mere end 400 arbejdspladser.

Når det offentlige gennem efterhånden mange år desværre har centraliseret så voldsomt, som det er tilfældet, er der ikke noget at sige til, at det private erhvervsliv også har centraliseret. Vi kan se det inden for landbruget. Vi kan se det inden for kolonialområdet, hvor der tidligere rundt omkring i de lokale områder lå lokale lagre, som nu er forsvundet. Til gengæld har man fået de store regionslagre, hvorfra man forsyner hele regionen. Vi kan se det ved storcentre. Vi kan se det i hverdagens travle virke. Hver dag vi åbner avisen, er der et nyt eksempel på centralisering eller regionalisering, eller hvad man nu vil kalde det.

Vi taler her i folketinget ved debat efter debat om de mindre samfund, de nære samfund, men vi har selv været medvirkende til at gøre alt, hvad vi kan, for at kvæle disse samfund, og det er sådan set trist.

Det er baggrunden for, at det radikale venstre mener, at vi bør indføre glidende og varierende støttesatser i egnsudviklingsloven, således at støtten er størst, hvor nøden er

størst. Når jeg ikke er enig med ministeren, så er det på baggrund af situationen som vi ser den i dag. Når støtten er ens i f. eks. Ålborg og Hjørring og i byer som Fjerritslev eller Hurup eller Løgstør, så er det klart, at de større bysamfund med de mange faciliteter i deres propaganda og PR-virksomhed har langt lettere ved at hidkalde fabrikanter fra f. eks. de mere højtudviklede dele, overophedede dele, af Danmark eller fra udlandet, end de små samfund har, hvor arbejdsløsheden er mere tyngende, hvor gennemsnitsindkomsterne er lavere og problemerne langt, langt større.

Det er altså for at komme disse mindre bysamfund til hjælp, at vi forestiller os, at det rigtige princip må være, at støtten er størst, hvor nøden er størst. Hvis der er et samfund, der takket være den meget værdifulde og meget betragtelige egnsudviklingsstøtte har fået sat en udvikling i gang, er det vel også rimeligt, at man til gengæld nedsætter støtte i dette område til gavn og glæde for de mindre heldigt stillede samfund. Der er en magneteffekt i de såkaldte kraftcentre, og denne magneteffekt kan have en positiv virkning op til en ca. 15 km fra magneten. Men kommer vi længere ud end 15 km, hvor afstanden til arbejdspladsen er stor, møder vi de virkelig store problemer.

Derfor er jeg naturligvis glad for den positive indstilling, vi mødte fra næsten alle ordførernes side, og jeg håber, vi i den udvalgsbehandling, som skal følge, også kan overtale et socialdemokrati, som vi jo meget vel ved gennemgående ikke er ret meget for decentralisering, men foretrækker udvikling af mere central art.

Det var, som om justitsministeren, den tidligere handelsminister, der ved meget om egnsudvikling – det ved ingen bedre end jeg – ikke helt har forstået, at det ikke kun er et spørgsmål om at bringe erhvervsliv og virksomheder ud i de små samfund, men der er sandelig både købstæder og store stationsbyer, der virkelig lider under, at visse centre har fået næsten alle de penge, der er stillet til rådighed, i hvert tilfælde har fået løvens store part.

Glidende og varierende støttesatser, hvis indførelse vi som sagt er meget indstillet på at drøfte under udvalgsbehandlingen, vil jo også kunne virke som en værdifuld ambulance-tjeneste til samfund, der pludselig kommer

[Bolvig]

i akut nød. Hvis Pedershaab Maskinfabrik i Brønderslev pludselig måtte lukke, ville det være en rimelig ambulancehjælp fra samfundets side, at vi kom og sagde: til gengæld kan vi tilbyde jer en højere støttesats, for nu ved vi, at jeres område virkelig bliver liden- de. Derfor ville det også være rimeligt i før- nævnte eksempel om Sæby, at staten sagde: når vi nu i centraliseringens navn har måttet fjerne så mange offentlige virksomheder og institutioner fra jeres område, kan vi i hvert tilfælde som et plaster på såret sætte jeres støttesats op, således at I skulle have en rimelig mulighed for også at skabe arbejds- pladser eller bibeholde dem, I har i forvejen.

Jeg vil gerne sige til den tidligere handels- minister, vores nuværende justitsminister, at han alligevel ikke helt kan være i overens- stemmelse med den nuværende handelsmini- ster, for i et af handelsministeriets offentlig- gjorte notater her i anledning af kommunal- valget – det meget diskuterede og drøftede – står der:

»Egnsudviklingsloven tilsigter en forbed- ring af landets regionale struktur (det skæve Danmark) gennem styrkelse af egnsudviklin- gen i de svagest udviklede dele af landet.« Og senere: »... at koncentrere bistanden på de områder, hvor der er det største behov for en styrkelse af erhvervsudviklingen«.

Det er lige netop det, det radikale venstre vil. Mere præcist, bedre og klarere sagt, end den nuværende handelsminister har gjort det i dette notat, er det ikke muligt for det radi- kale venstre, så jeg håber også, at man, når den forhenværende og nuværende handels- minister har diskuteret spørgsmålet til ende, i lighed med næsten alle andre partiers politi- ske ordførere vil være med til sagligt at drøf- te, om det ikke var rigtigt og rimeligt, at vi indførte den slags glidende sats.

I forbindelse med det sidste punkt skal jeg lige pege på et bestemt forhold, der har rela- tion til den uhyggelige arbejdsløshedssituati- on, vi står i, og som ved mange lejligheder er blevet drøftet her i tinget. F. eks. i 1930erne, da arbejdsløsheden også var meget uhyggelig og uhyre tyngende, kunne vi se, at der var særlig mange mennesker, som ønskede at etablere egen virksomhed. Mange af de dan- ske firmaer, vi i dag er stolte over, og hvis produkter kan ses rundt omkring i alle ver- densdele, er jo netop startet af folk med idé- rigdom og gåpåmod i 1930erne. Derfor me-

ner vi, at det ville være værdifuldt ikke mindst i vores nuværende situation at gøre en særlig indsats for at hjælpe nystartere.

Ministeren har ret i, at det er muligt for nystartere i dag at få egnsudviklingsbistand, men ministeren ved sikkert også, at det er uhyre svært for dem, fordi det jo ikke er mu- ligt for nystartere med en ny idé at fremvise 3 års regnskaber, og hvis ikke de kan det, skal de stille garantier, der er langt, langt voldsommere end det, banker normalt for- langer. Derfor er vi også enige med ministe- ren i, at vi er kommet et skridt frem med augustforliget, hvorefter der er stillet flere midler til rådighed for håndværkere og den mindre industri, men vi mener, at man ville imødekomme mange kommuners ønske ved at give dem mulighed for at bygge industri- huse til de mange nystartere, som nu står og håber på at kunne få sat en produktion i gang. Det ville på alle områder være en for- del for os, hvis vi hjalp disse nystartere til at kunne skabe produktion og beskæftigelse.

Vi mener, det må være nok, at man be- dømmes personen og produktet; hvis en be- dømmelse af produktet og personen falder positivt ud, skal det være muligt for disse nystartere at anvende egnsudviklingsloven, og det er det stort set ikke i dag, som egns- udviklingsloven administreres.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Jeg er overordentlig enig i, at dette emne egner sig bedst til drøftelse i erhvervsudval- get, hvortil det formentlig vil blive henvist, og jeg skal derfor ikke prøve at lægge op til en ny runde. Men hr. Bolvig gjorde sig skyl- dig i den misforståelse, at han troede, det var justitsministeren, der havde forelagt nogle synspunkter om egnsudvikling. Jeg har fore- lagt regeringens synspunkter om egnsudvik- ling og på det foreliggende forslag, formulere- ret af min kollega, den nuværende handels- minister, der desværre er ude af stand til at være til stede.

Hvis hr. Bolvig har brug for betragtninger for min egen regning, kan han også få dem. Mine betragtninger er, at nu som tidligere er egnsudviklingsbeløbene begrænsede, og der- for skal de anvendes så godt som overhove- det muligt. Egnsudviklingstilskuds- og låne- satserne er begrænsede på den måde, at vi har nået et maksimum for de højeste, og der-

[Justitsministeren]

for løber man en risiko ved at ville differentiere dem yderligere for at måtte nedsætte de højeste, hvad jeg ville finde forkert.

Endelig går jeg da ikke ud fra, at hr. Bolvig ønsker nogen form for tvangsforanstaltninger over for de virksomheder, der ønsker egnsudvikling, men er enig med mig i, at det nok er ganske sundt, at virksomhederne selv er med til at finde det sted, hvor de mener de bedst kan udfolde deres virksomhed. At det i mange tilfælde må ske steder, hvor virksomhederne har tiltro til, at der er den erhvervs sammensætning, de er interesserede i at bygge på, synes jeg ikke man kan fortænke dem i. Men stadig væk erkender jeg det ønske om at bistå erhvervsliv og beskæftigelse, der ligger bag hr. Bolvigs forslag, og vi er helt indforstået med at drøfte egnsudviklingsproblemerne i erhvervsudvalget, uden at vi tror, at løsningen er den af hr. Bolvig i dag foreslåede.

Bolvig (RV):

Jeg tager meget gerne mod ministerens fremstrakte hånd, og så er jeg sådan set ikke i tvivl om, at vi kan nå et godt stykke vej i udvalget.

Jeg ønsker ingen tvangsforanstaltninger; deri er jeg helt enig med ministeren. Det er derfor, jeg ønsker, at vi skal lave opmuntringer i stedet for tvang, og det er netop baggrunden for, at jeg mener, skal vi sige, guleroden skal være større i de mindre samfund end i de mere heldigt stillede samfund, netop for at de mindre samfund kan få deres del af kagen. Når ministeren er så meget imod tvangsforanstaltninger, håber jeg, at det lover godt, når vi inden længe her i folketinget kommer til at diskutere den såkaldte lokaliseringsordning, hvor man jo fra visse sider ønsker, at de enkelte virksomheder, som vil flytte ud i egnsudviklingsområderne, skal til en sådan tvungen frivillig orientering i et lokaliseringsråd. Jeg er helt sikker på, at hvis man laver en sådan slags databank med oplysninger om de forskellige byer, hvor virksomheder kan slå sig ned, vil det yderligere være en stor fordel for de store centre, som naturligvis på papiret vil kunne vise en ansøgende fabrikant, at de har en lang, lang række fortrin at kunne tilbyde, og så vil det være endnu sværere for et lille samfund, som jo ikke på papiret kan nedskrive, at man har

højt til loftet og vidt til siderne, at man har et nærsamfund, hvor folk kender hinanden, hvor arbejdskraften er særlig god og alle disse mange ting. Så jeg håber, at vi også ud fra disse principper fremover vil være meget skeptiske, når forslaget om et sådant lokaliseringsråd kommer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til erhvervsudvalget. Hvis den gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om bortadopter og institutionsanbragte børn [af Inge Krogh (KrF) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 49. Fremsat 24/1 78).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Erling Jensen):

Som bekendt var det en af nydannelserne i adoptionsloven fra 1972, at overøvrigheden ifølge § 10 efter anmodning fra den sociale ankestyrelse kan tillade, at et barn, der er undergivet børne- og ungdomsforsorg, senere bortadopter, selv om der ikke opnås samtykke fra forældrene, forudsat at hensynet til barnets tarv afgørende tilsiger, at dette sker.

Bestemmelsen åbner således mulighed for, at de såkaldte glemte børn på børnehjem eller lignende kan anbringes i privat pleje med henblik på adoption, og at plejeforældrene opnår en væsentlig sikkerhed for, at adoptionen ikke senere vil strande på grund af forældrenes modstand.